

סדר הושענות ליום ראשון ושני

בקצת קהלות אומרים הושענות מיד אחר הלל

מותחים הארון ואחד מוציא ספר תורה ועומד ליד הבימה וס"ת בידו. שאר הציבור והחזן אוחזים את ארבעת המינים בידם. החזן קורא כל שורה בקול רם והקהל עונה אחריו. [בשבת אין מוציאים ספר תורה, אין נוטלים ארבעת המינים ואין מקיפים את הבימה]

הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן אֵלֵהִינוּ,
הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן בּוֹרְאֵנוּ,
הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן גּוֹאֲלֵנוּ,
הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן דּוֹרְשָׁנוּ,

הושענות

בכל יום משבעת ימי חג הסוכות, היו העם הנאספים בעזרה בבית המקדש נוטלים את ארבעת המינים בידיהם ומקיפים את המזבח. בעת ההקפה היו מתפללים לה', והתחילו כל משפט של בקשה ושבח במלה 'הוֹשֵׁעַנָּא' [היינו, הושע נא], שבשילה נקראת כל התפלה 'הושענות' בלשון רבים.

בכל יום מששת ימי חגג היו מקיפים את המזבח פעם אחת, וביום השביעי היו מקיפים אותה שבע פעמים. מטעם זה נקרא יום השביעי 'הושענא רבא'.

מצוה זו, שמקורה בהלכה למשה מסיני, נוהגת רק בבית המקדש. לאחר חורבנה, נוהגים לעשות זכר למקדש בבית הכנסת. במקום המזבח, עומד איש אחד ליד הבימה וספר תורה בידו, וכל המתפללים מקיפים את הבימה עם ארבעת המינים בידיהם. ביום הושענא רבה מחזיקים ליד הבימה את כל ספרי התורה שבארון הקודש.

אין מקיפים את הבימה בשבת, מכיון שבבית המקדש היו מקיפים את המזבח רק האנשים שהחזיקו בידיהם ארבעת המינים, ואין אנו נוטלים לולב בשבת. ומכל מקום אומרים בשבת 'הושענות', אלא שמתחילים את ארון הקודש אבל אין מוציאים ממנו ספרי תורה.

קיימים שני מנהגים שונים בקביעת הזמן של אמירת ה'הושענות': ברוב בתי כנסיות הנוהגים על פי מסורת אשכנז, אומרים 'הושענות' אחר תפלת מוסף, כי בבית המקדש עשו את ההקפה לאחר הקרבת קרבנות המוספים. לעומת זאת, הנוהגים על פי מסורת ספרד, אומרים 'הושענות' אחר אמירת ההלל, כי מכיון שכבר מחזיקים בידים את ארבעת המינים, ממשיכים לומר בהם גם את ה'הושענות'.

אָבֵל אינו משתתף בהקפת הבימה, מכיון שהדין מתוח עליו וה'הושענות' הן תפלות של רחמים.

הבימה

בזמן שביית המקדש היה קיים, היה המזבח הנקודה המרכזית לתפלות של בני ישראל שהתפללו לה' על שלומם וטובתם. שהרי על המזבח הקריבו כל הקרבנות בימינו, הבימה שעליה קוראים את התורה מסמלת את המזבח, והאיש המחזיק בידו ספר התורה מסמל את בני ישראל ההולכים בתורת ה', ומקיימים את מצוותיו. על דרך זה אמרו חז"ל במגילה (לא, ב): "אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, שמא חס ושלום ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר לו: לאו, אמר לפניו: רבוננו של עולם, במה אדע לבראשית טו, חזו אמר לו: קחה לי עגלה משולשת וגו' (שם פסוק טו) אמר לפניו: רבוננו של עולם, תניח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות; כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם" (עייני ביאור הגר"א אורח חיים תרס, ב).

כאשר חל יום הראשון בשבת, אומרים "אום נצורה" (עמ' 181) ביום ראשון, ו"למען אמתך" ביום שני

החזן והקהל אחריו מקיפים את הבימה הקפה אחת עם ארבעת המינים בידם.

יום ראשון

לְמַעַן אֱמַתְךָ. לְמַעַן בְּרִיתְךָ. לְמַעַן גְּדֻלָּה וְתַפְאֲרֶתְךָ.
 לְמַעַן דָּתְךָ. לְמַעַן הוֹדָה. לְמַעַן
 ועוֹדָה. לְמַעַן זִכְרֶךָ. לְמַעַן חֲסֵדְךָ. לְמַעַן טוֹבָה. לְמַעַן
 יְחוּדְךָ. לְמַעַן כְּבוֹדְךָ. לְמַעַן לְמוּדְךָ. לְמַעַן מַלְכוּתְךָ.
 לְמַעַן נִצְחָה. לְמַעַן סוּדְךָ. לְמַעַן עֲזָה. לְמַעַן פְּאֲרָה. לְמַעַן
 צְדָקָתְךָ. לְמַעַן קִדְשֶׁתְךָ. לְמַעַן רַחֲמֵיךָ הַרְבִּיּים. לְמַעַן
 שְׂכִינְתְךָ. לְמַעַן תְּהַלְתֶּךָ.

ממשיכים "אני והו'" (למטה)

יום שני

אָבֵן שְׂתִיָּה. בֵּית הַבְּחִירָה. גֶּרֶן אֲרֶנָּן. דְּבִיר הַמְצַנֵּעַ.
 הַר הַמּוֹרִיָּה. וְהַר יִרְאָה. זְבוּל תַּפְאֲרֶתְךָ.
 חֲנָה דָּוָד. טוֹב הַלְּבָנוֹן. יִפְּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ. כְּלִילַת
 יָפִי. לֵינֵת הַצֶּדֶק. מְכוּן לְשִׁבְתְּךָ. נוֹה שְׁאֲנָן. סֶכֶת שְׁלָם. עֲלִית
 שְׁבָטִים. פְּנֵת יִקְרַת. צִיּוֹן הַמְצִינֵת. קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים. רְצוּף
 אֶהְבָּה. שְׂכִינֵת כְּבוֹדְךָ. תַּל תְּלַפְיוֹת.

ממשיכים "אני והו'" (למטה)

בכל יום

אני והו הושיעה נא.

בְּהוֹשַׁעַת אֱלִים בְּלוֹד עַמָּךְ,
 בְּצִאתְךָ לַיִשָּׁע עַמָּךְ, בֵּן הוֹשַׁעְנָא,
 בְּהוֹשַׁעַת גּוֹי וְאֱלֹהִים,
 דְּרוֹשִׁים לַיִשָּׁע אֱלֹהִים, בֵּן הוֹשַׁעְנָא,
 בְּהוֹשַׁעַת הַמּוֹן צְבָאוֹת,
 וְעַמָּם מְלָאכֵי צְבָאוֹת, בֵּן הוֹשַׁעְנָא,
 בְּהוֹשַׁעַת זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים,
 חֲנוּן בְּיָדָם מְעַבְדִּים, בֵּן הוֹשַׁעְנָא.

כְּהוֹשַׁעַתָּ טְבוּעִים בְּצוֹל גִּזְרִים,
 בֶּן הוֹשַׁעְנָא יִקְרָךְ עַמָּם מַעֲבִירִים,
 כְּהוֹשַׁעַתָּ בְּנֵה מְשׁוֹרְרֵת וַיִּוָּשַׁע,
 בֶּן הוֹשַׁעְנָא לְגוֹחָה מְצִינַת וַיִּוָּשַׁע,
 כְּהוֹשַׁעַתָּ מְאָמֵר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם,
 בֶּן הוֹשַׁעְנָא נְקוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם,
 כְּהוֹשַׁעַתָּ סוֹבְבֵי מִזְבַּח,
 בֶּן הוֹשַׁעְנָא עוֹמְסֵי עֲרֻבָה לְהַקִּיף מִזְבַּח,
 כְּהוֹשַׁעַתָּ פְּלֵאֵי אַרְוֹן כְּהַפְּשַׁע,
 צַעַר פְּלִשְׁת בְּחֵרוֹן אִף וְנוֹשַׁע,
 בֶּן הוֹשַׁעְנָא
 כְּהוֹשַׁעַתָּ קְהָלוֹת בְּבִלָּה שְׁלַחַת,
 בֶּן הוֹשַׁעְנָא רְחוּם לְמַעַנָם שְׁלַחַת,
 כְּהוֹשַׁעַתָּ שְׁבוֹת שְׁבִטֵי יַעֲקֹב,
 תְּשׁוּב וְתִשִּׁיב שְׁבוֹת אֶהְיֵי יַעֲקֹב,
 וְהוֹשִׁיעָה נָא
 כְּהוֹשַׁעַתָּ שׁוֹמְרֵי מִצּוֹת, וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת,
 וְהוֹשִׁיעָה נָא אֵל לְמוֹשָׁעוֹת,

אֲנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָא.

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמִּי, וּבְרַךְ אֶת נַחֲלֶתְךָ, וְרַעַם וְנִשְׂאָם
 עַד הָעוֹלָם. וַיְהִי דְבַרִּי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי
 לִפְנֵי יְהוָה, קִרְבִּים אֵל יְהוָה אֶלְהֵינוּ יוֹמָם וְלַיְלָה, לַעֲשׂוֹת
 מִשְׁפָּט עֲבָדוֹ וּמִשְׁפָּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ.
 לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים,
 אֵין עוֹד.²

מחזירים את ספר התורה לארון וסוגרים את הארון וחוזן אומר קדיש שלם (עמ' 183).

כשחל בשבת

אום נְצוּרָה כְּבַבַּת. בּוֹנֵנֶת בְּדַת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת.
 גּוֹמְרַת הַלְכוֹת שֶׁבַת. דּוֹרְשַׁת מִשְׁאֵת
 שֶׁבַת. הַקּוֹבְעַת אֲלֵפִים תְּחוּם שֶׁבַת. וּמְשִׁיבַת רֶגֶל מִשֶּׁבַת.
 זְכוּר וְשִׁמּוֹר מְקִימַת בִּשְׁבַת. חֹשֶׁה לְמַהֵר בִּיאַת שֶׁבַת.
 טוֹרַחַת כָּל מִשְׁשָׁה לְשֶׁבַת. יוֹשֶׁבֶת וּמִמְתַּנֶּנֶת עַד כְּלוֹת
 שֶׁבַת. כְּבוֹד וְעִנְיָן קוֹרְאָה לְשֶׁבַת. לְבוּשׁ וּכְסוּת מְחַלְפֶּת
 בִּשְׁבַת. מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה מְכִינָה לְשֶׁבַת. נָעַם מְגִדִים
 מִנְעֻמַּת לְשֶׁבַת. סְעוּדוֹת שְׁלֹשׁ מְקִימַת בִּשְׁבַת. עַל שְׁתֵּי
 כְּפָרוֹת בּוֹצְעַת בִּשְׁבַת. פּוֹרְטַת אַרְבַּע רְשִׁיּוֹת בִּשְׁבַת.
 צּוּי הַדְּלָקַת נֵר מִדְּלָקַת בִּשְׁבַת. קְדוּשׁ הַיּוֹם מְקַדְּשֶׁת
 בִּשְׁבַת. רֵנָן שֶׁבַע מְפַלְלֵת בִּשְׁבַת. שֶׁבַע בְּדַת קוֹרְאָה
 בִּשְׁבַת. תְּנַחֵלְנָה לְיוֹם שְׁכָלוּ שֶׁבַת.

אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא.

בְּהוֹשַׁעַת אָדָם יִצִיר כְּפִיָּה לְגוֹנְנָה,

בִּשְׁבַת קָדֵשׁ הַמִּצְאָתוֹ כְּפָר וַחֲנִינָה,

בֶּן הוֹשַׁעְנָא.

בְּהוֹשַׁעַת גּוֹי מִצִּין מְקוּיִם חֶפֶשׁ,

דְּעָה בְּוָנוּ לְבוֹר שְׁבִיעֵי לְנֶפֶשׁ, בֶּן הוֹשַׁעְנָא.

בְּהוֹשַׁעַת הָעַם נְהַגְתָּ בְּצֵאן לְהַנְחוּת,

וְחָק שְׁמַתָּ בְּמַרְהָ עַל מֵי מְנַחוּת, בֶּן הוֹשַׁעְנָא.

בְּהוֹשַׁעַת זְבוּדִיָּה בְּמַדְבַּר סִין בְּמַחְנָה,

חֲכָמוֹ וְלִקְטוֹ בִּשְׁשֵׁי לֶחֶם מִשְׁנָה, בֶּן הוֹשַׁעְנָא.

בְּהוֹשַׁעַת טְפוּלִיָּה הוֹרוּ הַכְּנָה בְּמַדְעַם,

יִשְׂרָאֵל כְּחָם וְהוֹדָה לָמוֹ רוּעַם, בֶּן הוֹשַׁעְנָא.

בְּהוֹשַׁעַת כְּלָפְלוּ בְּעִנְיָן מִן הַמִּשְׁמֹר,

לֹא הִפְפָּה עֵינָיו וְרִיחוֹ לֹא נָמַר, בֶּן הוֹשַׁעְנָא.